

7. 36.

РОВЕНСЬКЕ ДИТЯЧИЙ
ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ

121

ОРЛЕНЯ

ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТЕЙ

ORLENJA Kinderzeitung

II рік видання

ЛИСТОПАД 1942 РІК

Ч. 11. (14)

Ще одного в світі

НІМЦІ — НАРОД СПОРТОВЦІВ

Тверде фізичне виховання, душевні властивості та моральна сила світогляду німецького воюка—це відповідь на так часто повторюваний запит: де причини того, що німецький всяк перемагає всіх своїх ворогів. Тільки завдяки всебічному гарту та опанованню тіла німецьке військо могло перебороти труднощі сучасної війни. Це дало змогу здійснити геніяльні військові плани, проявитися вождівським властивостям німецького старшинського та підстаршинського корпусу й використати душевні здібності воюків.

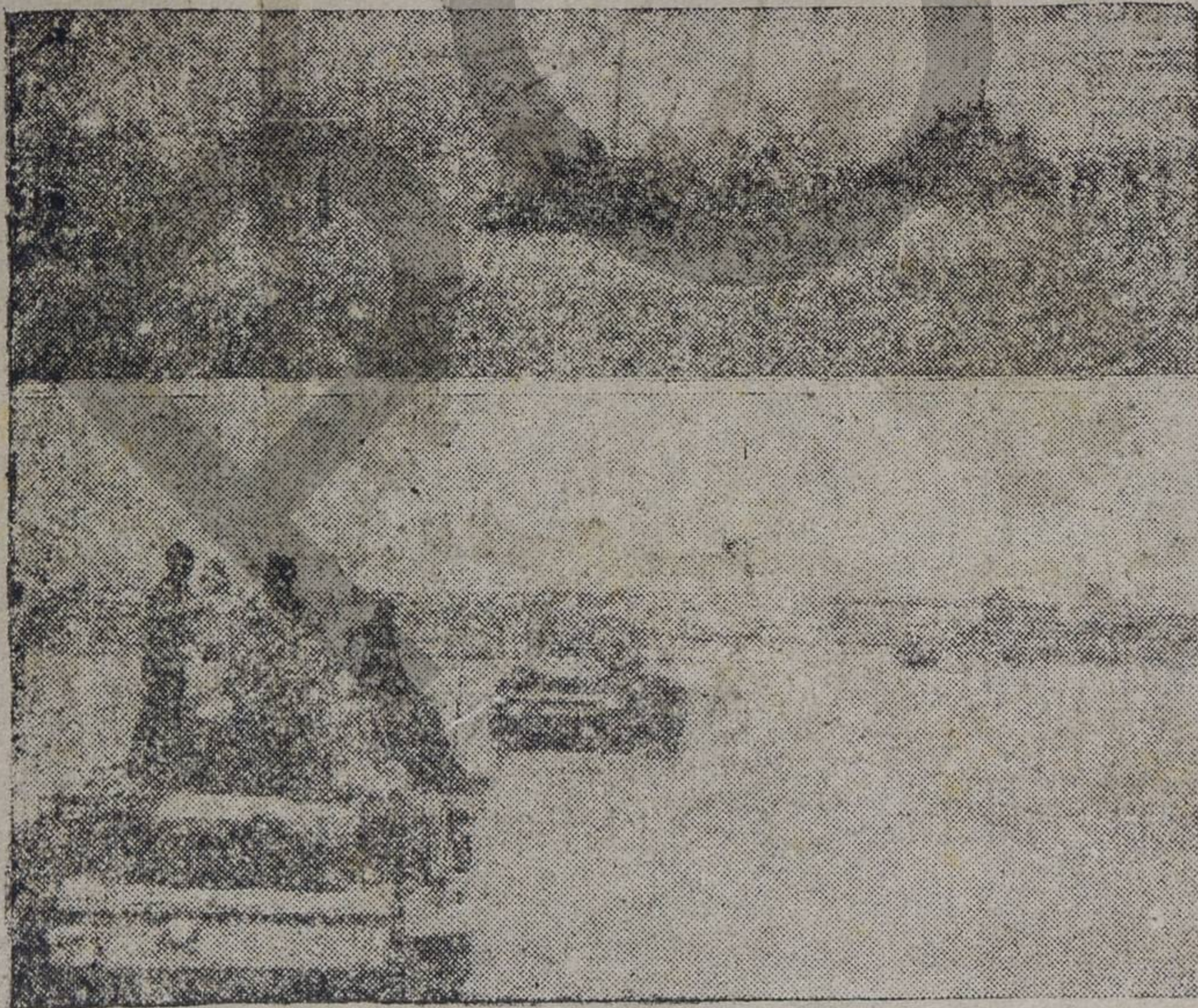
Націонал-соціалістична держава давно зрозуміла те, що дає німцям успіх у сучасній війні, та використала, якнайліпшу норму народного виховання. Усі здорові німці обох родів і кожного віку та всіх соціальних станів належать до однієї могутньої організації, в якій вони набувають фізичного виховання. З Гітлерової молоді виростають щораз нові

покоління витривалих, загартованих і вимуштрованих юнаків та здорових, спритних і гнучких дівчат. Вони вже в школі мають змогу займатися спортом і гімнастикою, а потім у місцевих відділах націонал-соціалістичної державної організації фізичного виховання або в спортових громадах Німецького Трудового Фронту зустрічаються з мільйонами однодумців, що з таким самим савзяттям, як і спорт плекають почуття товарищескості, міцну волю, витривалість та інші побічні цілі фізичного виховання.

Щораз частіше можна побачити в Німеччині людей з бронзовими, срібними або золотими державними спортовими відзнаками. Це найбільша ознака великої ролі фізичного виховання в Райху; крім державних відзнак у Райху існують ще відзнаки СА-спорту Гітлерової молоді й інших спортових організацій. Плавання, як і гімнастика та спорт—

обов'язкові предмети шкільного навчання. Десятки тисяч футбольних, волейбольних та різних інших спортових команд щороку змагаються за титул переможця. Сотні тисяч учасників змагаються в усіх родах спорту й таким чином виростає численна армія спортових мистців, що їм, як свідчать славні перемоги на Олімпійських грах у 1936 році в Берліні, не страшні найкращі спортовці жодної нації в світі.

Тож зрозуміло, що при такому ставленні німецького народу та його влади до фізичного виховання, воно не тільки не припинялося, але підчас війни цілком не було обмежене. Навпаки, хоч потреба на працівні сили зростає, що вимагає від окремих одиниць більшої витрати енергії, не зважаючи на раціонування харчів, на покликання до війська мільйонів юнаків та сотень тисяч жінок на службу праці, —гімнастику та спорт плекають

і тепер численні клітини фізичного виховання.

І тепер нлянов виховуються мистці спорту, влаштовуються міждержавні спортивні змагання, на яких німецькі спортсмени здобувають успіхи, що дивують світ. Так само вояки з фронту, що перебувають у відпустці, охоче приймають участь у змаганнях та вправах. У фінальному змаганні за титул футбольного переможця Німеччини боролися дві футбольні команди, в яких 2/3 було вояків. За міждержавного футбольного змагання з Болгарією в німецькій футбольній команді з 25 учасників було 15 вояків із фронту. Часто навіть ранені, вояки з фронту здо-

бувають передові місця в легкоатлетичних командах. Вони—приклад і заохота для молодняку, який щодня виявляє свою фізичну здатність на державній службі праці.

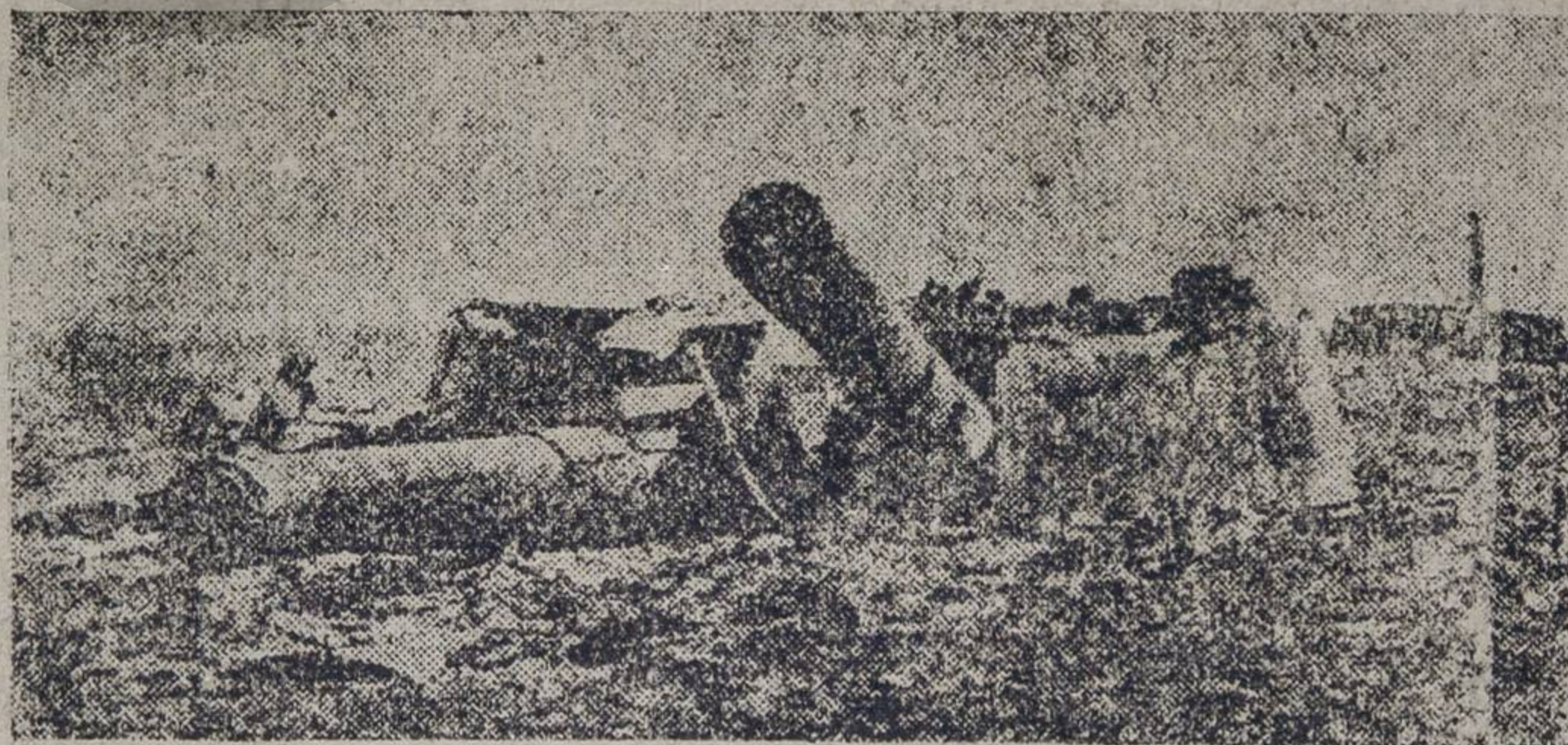
Що при цьому не занедбувано душевного виховання, видно з надзвичайного високого рівня німецької науки, великої кількості винахідників, техніків, студентів, що згідно з вимогами часу, разом із душевними плекають і фізичні здібності. З народу мрійників, з народу „поетів та філософів“ став народ спортсменів, що гармонійно розвиває тіло й дух.

ПОЛОЖЕННЯ НА ФРОНТАХ.

БЕРЛІН.—У Кавказі бойові дії на власних становищах знову стали жвавіші. Згідно отриманих Верховним Командуванням Збройних Сил звідомлень румунські частини перевели успішні удари, якими досягнуто поліпшення становищ. Румуни знищили 12 большевицьких бойових літаків та зайняли штурмом вороже гірське становище. Поцілами було приведено в непридатність до бою багато добре замаскованих большевицьких батарей. Нові нальоти німецьких бойових літаків скеровувалися на порт Туапсе. Наші літаки прорвали оборонний перстень ворожої зенітної артилерії та скинули на берег важкі бомби. Багатьома поцілами знищено головний міст і западено магазини та склади. Окрім цього затоплено у порті три торговельні кораблі загальної тоннажності 5.000 рбт. У повітряних боях над Туапсе винищувачі, які охороняли бойові літаки, збили 6 большевицьких літаків. Два інші літаки, які над німецькими становищами намагалися переводити розвідку, збито зенітною артилерією. Спровадивши свіжі резерви скріпив ворог опір у сильно розбудованих становищах на відтинку Тереку.

В доповненні до звідомлення Верховного Командування Збройних Сил ДНБ довідується: Корисний поступ німецьких поступів на всіх рухливих відтинках східного фронту затілюють тепер події на єгипетській арені боїв. Завзяття боїв в останніх днях ще збільшилося. Англіїдї все наново атакують переважаючими силами війська, танкерів та літаків, подекуди здобувають терен, не зважаючи на лицарську оборону німецько-італійських частин, однак не досягнули оперативної мети свого наступу. Коли Верховне Командування Зброй-

них Сил вчора повідомляло, що частини німецько-італійського танкерного корпусу відступили на деяких відтинках пляномірно на приготоване друге оборонне становище, то це з огляду на досвід з попередніх офензив на тій арені боїв в жодному випадку не означає будьякого вирішення в користь англійців. Командування німецько-італійського танкерного корпусу вправді не скрізь може припинити місцеві частинні успіхи британських танкерів, але воно очевидно теперішню активність ворога взяло під увагу у своїх власних оперативних планах та має цілковиту свободу рішення. У зв'язку з боями в Єгипті є особливо гідне уваги німецьке спеціальне звідомлення про затоплення німецькими підводними човнами 25 ворожих торговельних кораблів загальної тоннажності 158.000 рбт. Цей успіх проявляє, що німецькі підводні човни почали тепер діяти також на морській дорозі британсько-американських кораблів довкруги Рога Доброї Надії. Поява німецьких підводних човнів на межі Індійського океану не є ані принаккою, ані принагідна. Вона уявляє собою бій проти британського постачання єгипетського фронту та большевиків через Перську затоку.

МАНЖУРА ІВАН

(Біографічна довідка)

Іван Манжура народився в 1851 році, у місті Харкові, в родині дрібного чиновника. Батько був людина хвора, а мати померла, коли Іванові ледве минуло 5 років життя, отже доглянути його було нікому.

Вчився казенним коштом у другій харківській гімназії, якої не закінчив. Вступив потім до ветеринарного інституту. Працював на Катеринославщині.

Блукаючи по селах Катеринославщини, Манжура приглядався до життя українського народу, записував народні казки, пісні, перекази, приповідки.

У 1877 році Іван Манжура їде на Балканський півострів, щоб узяти участь у визвольній боротьбі південно-слов'янських народів проти Турції. Розчарований, повертається він з війни в

Україну, на Катеринославщину. Знову „обтирає вугли по чужих хатах“, працює то вчителем, то доглядачем поштової станції, то збирає колекції комах, гербарії, продає їх і з того живе. Не припиняє він і своєї улюбленої справи — збирання фольклору (народної усної творчості), складає і сам вірші, працює кореспондентом (дописувачем) різних тогочасних газет та журналів, підписуючись псевдонімом „Іван Калічка“.

В середині 90 - х років Манжура познайомився з відомим українським ученим Потебнею, який допоміг йому видати у 1889 році збірку віршів під назвою „Степові думи та співи“.

Нерадісне дитинство було в Івана Манжури, бідував він і все життя своє та так, у злиднях, і помер в 1893 році.

БУРЛАКА

Бурлак степом рано,
Наопашці свита;
Його шапка стара, драна,
Набакир ізбита.
Бреде бурлак, поспішає
В заброди до моря
Та співає — степ лунає,
Нема йому й горя.
„Нащо мені, каже, доля
Готова із неба?
Все добуде своя воля,
Чого мені треба.
Нащо мені те багатство,
Червінці, дукати?
Вміє славнее бурлацтво
Без них панувати.
Нащо мені і оселя,
Дружинонька мила?
Привіта мене і скеля,
Пораде могила.
Ой, скажи ти, стародавня
Козацькая нене,
Кому жити ще так славно
У світі за мене?“

Вітгець тихо росу ранню
З травиці здіймає,
Бурлаковому ж питанню
Одвіту немає.

Манжура Іван.

ПЕРШИЙ СНІГ

Ще вчора сонечно там гріло,
Чабан з отарою бродив,
Озиме пишно зеленіло,
І лист у лузі гомонів.
Сьогодні степ увесь неначе,
Заслав срібнастий оксамит,
І вітер жалісливо плаче,
І сонце лле не той мов світ.
Куди не глянеш — скрізь біліє,
В очах стоїть немов туман,
І тільки де-де бовваніє
З-під снігу нежер
(торішня трава) та бур'ян.
Отак і серце моє вкрите —
Мов сніговий на нім покров...
А все ж хоч зрідна йому світе
Надія певна та любов.

Манжура Іван.

Київ за княжих часів

Хто й коли заснував місто Київ, що вже в давнину називали „матір'ю українських городів“, про це ніхто не знає. Місто це давнє, а повстало ще тоді, коли письменних людей було обмаль, а тому й початками міста ніхто не цікавився та не записав їх.

Лежить це місто над великою рікою Дніпром (третьою щодо величини в Європі), що вливається в Чорне море. До Дніпра спливають менші річки майже з цілого Сходу Європи; також із Волині та Полісся всі води пливають до Дніпра.

За давних часів не було доріг кращих від водних. Водною можна було плисти спокійно, бо й від ворога, й від диких звірів можна було бути безпечнішим. Тому всі виправи в дальші краї відбувалися водними дорогами; водою плило військо на ворога, водою також посувалися помалу човни купців. А з усіх водних шляхів на Сході Європи найважливішим був шлях Дніпровий, що йшов із півночі — ген аж із Балтійського моря — на південь, до Чорного моря, а там далі на море Егейське й Середземне. Другий шлях ішов із заходу — з Франції й Німеччини на схід, ген аж над Каспійське море, де тисяча літ тому була велика Хозарська держава, а в ній багато великих торговельних міст.

Обидва ці шляхи перехрещувалися на Дніпрі, там, де з одного боку вливається до нього річка Прип'ять, що пливе зі заходу, а з другого боку річка Десна, що пливе зі сходу. І от у тому місці, на перехресті двох найважливіших шляхів повстало місто Київ.

У початках нашої історії, тобто в тих часах, про які маємо вже писані згадки, Київ був великим містом. Побудований був на

правому березі Дніпра, де височина стрімливо спадає до Дніпра. Місце легке до оборони від ворогів: тому тут був і замок, а в ньому жили Київські князі — володарі всієї української землі. Понижче, над самим Дніпром, було наче друге місто, осередок торгівлі.

Про багатство Києва свідчило те, що домівлі були пишні та багаті, а особливо багаті були церкви, що їх було в Києві немало.

Князь Володимир

В церкві св. Софії, що її заложив князь Володимир Великий, був дуже дорогий іконостас, якому красою дорівнював тільки іконостас в одній із церков у Царгороді. Інша церква (т. зв. Десятинна) славилася тим, що на неї князь Ярослав Мудрий давав постійно десятину своїх доходів. Коло одної з церков була брама, на якій бляха була з правдивого, шодрого золота, тому брата ця називалася „Золоті ворота“.

І велике було це місто, княжий Київ. Коли було порівняти людність найбільших європейських міст у ті часи, то найбільшим містом був Царгород або Константинополь, столиця грецького царства, а другим щодо величини — Київ.

І людей особливо купців, можна було тут завжди зустріти всяких: крім українців, що були тут господарями, перебували тут також німці, французи, греки, вірмени, хозари, араби й інші.

Найбільш розвинувся Київ за князя Ярослава, що був володарем усієї української держави, а що правив добре й розумно, назвали його „Мудрим“.

М. С.

Кораблем

ПО

ДНІПРІ

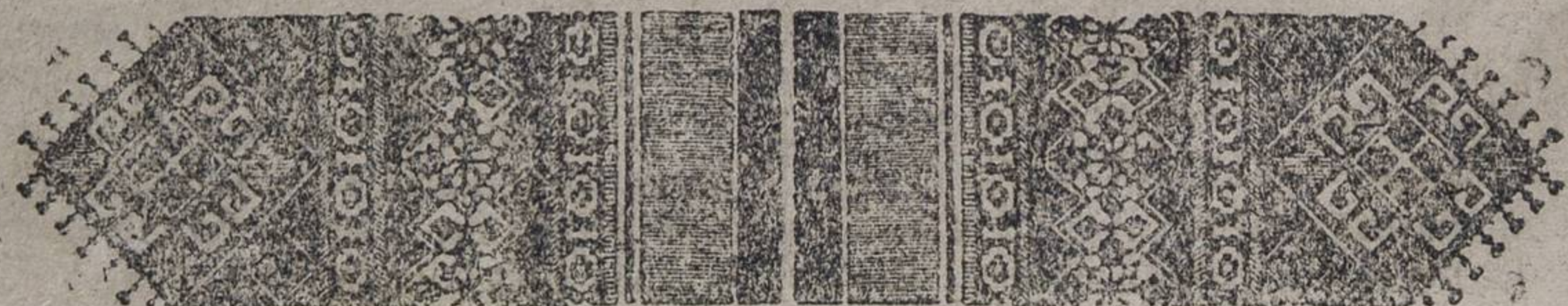
Широко перед нами простягається плесо ріки. Ліниво котяться Дніпрові води широкію врожайною українською землею. Але вже все тут не використане! Совети правдоподібно ані разу не пробували тут урегулювати ріку. Неосяжно простягається перед нашими очима простір, що його заливає ріка підчас повені. Широкі площі покриті вербами і верболозом, що його заливає кожного разу повінь. Лише рідко видно пасовиська з худобою, або зложене сіно.

На західному березі видно на горизонті скалисті береги, що де-не-де доходять аж до самої води. Плисти тяжко. Минаємо велику кількість піщаних мілин, а капітан і його керманіч не спускають течії з ока. Де-не-де виринає село. Коли залога корабля зуживає свої запаси, подається паровим свистком населенню знак, що корабель тут затримається, щоб дати залозі можливість будь-що купити. Жінки приходять з різними продуктами цього краю над берег і починається оживлена торгівля. Скоро ідемо далі. Але недовго. Течія змінила знов свій шлях, так що капітан про це нічого не знав і пароплав наткнувся на мілину. Капітан дає розважно свої доручення. Поводі рухається корабель в цю, то в іншу сторону: нарешті знайдено глибшу воду і ідемо далі до слідуючої мілини. Тут мені було задовго чекати і тому, що я хотів при нагоді потрапити до Києва, попросив проходячого баркоса, щоб підвіз мене трохи вгору ріки. Не боячись, що наїдемо на мілину, посувались ми швидко наперед, але мені було страшно невігдіно

в судні. Коли ми по кількох годинах догнали інший пароплав, я з радістю пересів і вигідно влаштувався на цьому другому кораблі. Тому, що вже стемніло, закинули ми якор і затримались на широкому плесі. Чудова зоряна ніч зійшла на землю. Тихо забрехали старі українські пісні і лише невиразні зариси кількох, висаджених на беріг і спалених советами кораблів пригадували війну.

Ще перед сходом сонця приїхали ми аж до Т., де я щераз мусів шукати іншого корабля, бо мій пароплав скеровано знов вниз ріки. Стояло щоправда досить інших кораблів, але невідомо було, коли вони пойдуть вгору Дніпра. Звідавши містечко, хотів я саме дістати щось з'їсти, коли сильний сигнал парового свистка дав знак, що можна знову продовжувати їзду. Цей третій пароплав їхав досить швидко, бо він не тягнув за собою жодних човнів. Ми вже сподівалися, що через ніч прибудемо до Києва. Але нас все знову затримували мілини і забирали нам багато цінного часу. Втретє ще мусіли ми заякоритись на плесі, аж врешті в перших проміннях сходячого сонця виринала перед нами гарна панорама міста Києва.

Така подорож не йде отже швидко і не є вона також вигідна: бо дерев'яні причі, на яких приходиться проводити ночі, є такі тверді, що щойно тоді відчуваєте знов всі свої кістки. Всеж тим людям, при допомозі яких здобулося незабутні враження, належить ся подяка.

Які книжки були в старовину

В старі, дуже давні часи, люди вже зміли писати, цебто, умовними нарисованими знаками передавали другим свої думки. Спочатку в старовиннім писанні не було ані літер, ані слів. Думку передавали рисунками з різних предметів. Наприклад, намальована стріла значила війну, собака — вірність, і т. д. Потім рисунки стали замінити умовними значками. Кожен значок означав ціле слово.

Окремі народи мали свої одмінні умовні значки і так поступово додумались до абетки. Абетка складається з літер, а кожна літера означає якийсь звук людської мови.

Люди в старі часи писали свої малюнки та значки не пером на папері, як пишемо тепер ми. В ті старі часи паперу не було. Вони вирізували такі вирази з рисунків та значків на каменях, на стінах своїх храмів та палаців.

Багато прийшлося попрацювати вченим, щоб розгадати, що писали люди значками в ті часи. Багато таких написів вдалося їм прочитати та пояснити іншим. На стінах єгипетських пірамід та храмів учені відчитали багато переказів та по них пізнали історію народів. В румовищах старовинних городів було знайдено багато глиняних плиток, списаних якимись значками. Вчені відчитали на них оповідання, перекази, а навіть вірші. (Видно в старовину з таких глиняних плит склалися цілі бібліотеки). Такі глиняні книжки можна було читати тільки в читальнях.

Як бачимо, то й в давню давнину люди прямували до світла, до знання та любили читати. Але книжок було мало. Вони були дорогі, а до того ще й невідні. Єгиптяни — перші навчилися писати на папірусі. Папірус — це така болотна рослина. Зі середини цієї рослини вони вирізували довгі паси, сушили на сонці, а висушені паси папірису ставали тверді та міцні й на них можна було писати, як на папері. Хоч цей папірус був вигідніший та дешевший від глиняних плиток, але всеж таки він був дорогий. Писання на папірусі, стало швидко поширюватись і в скорому часі з Єгипту перейшло в Грецію та Рим.

124

Папірусові рукописи не були подібні до наших книжок. Писар брав довгий пас папірису та писав на ньому з одного боку, другий бік залишався чистий. Якщо писання не вміщалося на одному пасі, то до нього приліплювали другий, третій і т. д. Деякі рукописи були завдовжки кілька метрів. Докінчений рукопис накручували на дерев'яного кия. Такі звитки переховували в спеціальних скриньках. На звитках привіщували ярличка зі заголовком рукопису. В бібліотеках та книгарнях читач міг бачити заголовок твору не розгортаючи папірису. Книгарні звичайно були улюбленим місцем розумних та вчених людей. Там була окрема кімната, де за невеличку заплату можна було читати книжки.

Від рослини папірус — взято назву папір. Другим матеріалом до писання книжок в старі часи був пергамен. Виробляли його з козячої шкіри. Пергамен був ще дорожчий від папірису, але зате він був міцніший та вигідніший до писання. На пергамені писали вже з двох боків, а книжки з пергамену мали вже форму теперішніх і так само склалися з листків. Такі пергаменові книжки були дуже дорогі. В той час друкувати ще не зміли, а книжки були писані рукою. Щоб переписати якийсь твір у кількох примірниках, треба було затратити багато часу та праці. Затє переписка потребувала до праці багато людей. Господар книгарні мав коло себе сотні писарів. Іноді переписувати книжки змушували рабів, що в часі війни були взяті в полон. Нераз бувало, що такі раби працювали над переписуванням усе своє життя. Іноді одну книжку треба було писати роками. Книжки коштували дуже дорого, а купувати їх могли тільки багаті люди. Через те бідні були позбавлені освіти. В бібліотеках та читальнях, щоб забезпечити дорогі книжки від крадіжки — приковували їх залізними ланцюгами. Багато вчених людей працювало над тим, щоб звільнити книжку від ланцюгів, та зробити її вільною та доступною для цілого людства. Такого великого визволення книжки досягнув Йоган Гутенберг, винахідник друку.

Я. Д.

Наша земля в старовину

I.

Ліс густий, дрімучий, темний,
Споконвічний ліс росте.
Не проб'ється навіть сонце
Крізь гілля його густе.

Велетенські граби, вільхи,
Сосни, явори, дуби.
Раз в століття полягають
Після віку боротьби.

Де родились, там вмирають,
Обертаються у тлінь,
На могилах виростає
Ряд наступних поколінь.

II.

По лісах шумлять потоки
Смарагдові від трави,
Розпливаючись то в багна,
То в озера, то в стави.
По річках, озерах, багнах
Вічний галас, вічний спів,
Крик курей, начок і чапель,
Зойк чайок і журавлів.

Лебедині білі вітраї
В небі хмарами летять,
Навкруги ор'янині крила
Гучно, хижо допотять.

III.

Над струмком спинився олень,
Прислухається, тремтить,
Десь почув незвичний шелест
І зникає через мить.

То ведмідь ішов напиться
Остудитися в воді,
То збирають під дубами
Чорні вепри жолуді.

По лісах блунали кози,
Тури, олені, вовки,
Набани, лосі, ведмеді,
Рисі, зубри, борсуки.

Не стихав до ночі галас,
Дикий рев і ніжний спів...
Все кругом жило, змагалось,
Ліс дивився і шумів.

В. Олесь.

Мурашки та їх життя

Листопадовий похмурний ранок. Діти, як завжди, зібрані до школи але вчитель сказав, що на дві години піде з ними до лісу. Зацікавлені школярі нетерпляче чекали. Нарешті вийшов учитель і всі юрбою вирушили з шкільного подвір'я.

Ось уже й ліс. На узліссі один із школярів, що побіг наперед, почав кричати:

— Дивіться, дивіться, яка купа під старою сосною. Учитель всміхнувся й пішов на голос учня, а школярі за вчителем.

— Що там за купа?—спитав він підійшовши.

— Та тут насипана велика купа сухих гіллячок, соснових шпильок та сухої трави, а зверху бігає багато мурашок,—відповів учень, що перший прибіг під сосну.

— Це, дітки, житло мурашок. В середині воно має ходи, ніби вулиці у великому місті. Під цією купою міститься ціле муравлине місто.

— Я хочу побачити, як живуть вони,—сказав один зі школярів і підняв ногу, щоб розкинути нанесену мурашками купу.

— Не займай, Івасю,—сказав учитель, здержуючи хлопця від лихого наміру.

— Я вам краще покажу будову такого міста ось тут в книжці,—й учитель розкрив книжку, показуючи цікаві малюнки дітям.

— Тепер станьте спокійненько та уважно пригляньтесь, як виглядають ці мурашки та що вони роблять. Як бачите, в такому му-

равлиному гнізді живуть різні мурашки. Одні з них тільки й турбуються про те, щоб нести яечка. Інші знову ж мають завдання будувати вулиці, пильнувати проходи, несити тягарі, годувати самців і самичок та пильнувати личинки. Своєю будовою вони неподібні до тих, що несуть яечка. А ось цих мурашок з великими та гострими шелепами можна назвати муравлиним військом. Вони пильнують кордонів свого городища та боронять його від напасників. В середині такого города збудовано багато просторих складів, де переховуються запаси харчів та лялечки мурашок.

Від такого муравлиного городища в різні сторони проложені шляхи. Іноді проложеними шляхами з'єднані декілька таких мурашників разом; правдоподібно то об'єднане одно плем'я. Майже коло кожного такого муравлиного города знайдемо муравлиних корів—учитель нагнувся і вирвав травичку, на якій сиділа трав'яна тля.

— Ці муравлині корови сядять на корчах та на стеблинах трави. Як тільки мурашка захоче молочка, зараз же підлазить до трав'яної тлі, полоскоче її вусиками, а вона випустить по двох рурочках на кінці свого тільця солодкий сік, який мурашки дуже люблять.

Мурашки поміж собою живуть у згоді: як тільки якій потрібна поміч зараз біжить вона шукати товаришку. Підбіжить, доторк-

жеться одна до другої вусиками—вже й, дивись, побігли разом до праці. Приємно дивитись на працюючих мурашок. Де не може одна, там на допомогу їй стає дві, три, а як потрібно то й ціла громада.

— Хтож довідався про життя мурашок? — спитала Софійка.

— За життям мурашок слідкує багато вчених природників. Один з таких учених, англієць з походження, на прізвище Вільтон на протязі 20 років слідкував за життям мурашок. Цей вчений пише в своїх замітках, що в одному невеликому лісі налічив він сім муравлиних городищ, яких мурашки належали до одного племені й пильно вартували своїх границь.

Вільтон пробував перенести мурашки з одної місцевості в другу. Такі переселенці тратили одразу притомність, неспокійно бігали з одного кінця в другий, аж поки місце-

ві мурашки не забрили тих прибуд, або викидали їх поза межі своєї держави. Цікаво, що поміж такими державами існують нейтральні паси, на яких зустрічаються мурашки з різних городищ, які заховуються в стосунку до себе спокійно та чужо.

Професор Вільтон зауважив, що деякі муравлині держави мають свої колонії, які закладають досить далеко від свого житла, але удержують з ними постійний зв'язок. Ті мурашники, що мають спільні шляхи та сполучені один з одним, творять із себе собі спільне князівство—державу.

— Отак і нам, любі дітки, треба брати приклад з працюючих мурашок,—додав учитель, як повертались ми назад до школи. Про життя мурашок надруковано чимало книжок різних дослідників.

П—ро.

І Ж А К

В старому дуплястому дубові жив їжак. Дупло було вистелене мохом та сухою травою: це постіль їжака. Він тут спав цілий день звившись в клубочок. Як тільки було надійде вечір, їжак прокинеться, протягнеться, позіхне й вилізе зі своєї криївки. Витягне вперед свою голівку, яка цікаво виглядає з поміж гострих шпильок, що ними всіяне ціле кругленьке тіло їжака, потягне носиком повітря полізе повільно в гушавину ліса. Ось побіч нього пробігла куниця, над головою пролетіла сова, але вони не чіпають їжака: знають вони його гострі шпильки. Їжак вибіг з лісу, перебіг поле і посунувся повід тином до саду. Під деревами шукає він чи не впала спіла грушка або яблучко. Але грушки та яблучка недобрі; не нагодували бідного їжака. Мусів вернутися в ліс голодний. На лісовій стежці зупинився, ось там на корчі зауважив зелених жуків—це шпанські мухи. Як би людина розчавила такого жука на руці, то руку в цьому місці зразу ж покрили б міхурі, такий їдкий сік цих жуків. Та їжак без надуми смакуючи, з'їв їх, бо знав, що йому не зашкодять.

Починає світати. Їжак біжить до дому, під старий дуб. По дорозі поснідав гусінню, заїв слимаком, але почуває, що ще голодний. Йому не пощастило піймати навіть мишки. Ось він з крутого високого горба почув ядовиту гадюку. Зараз же звернувся клубочком та й покотився вниз. Тверді шпильки рятують його від небезпеки. Котиться він просто на гадюку, розвернувся й вступив в смертельний бій. Очі гадюки повні злості, вона пру-

чається, кидається на всі боки, вгрожуює свої ядовиті зуби їжакові в ноги, в губи, але йому не страшний гадючий яд. Своїми гострими зубами він загризає гадюку, а найвшись у волю повертається в своє дупло відпочити після вдалого полювання.

В цьому ж дуплі засипляє їжак на всю довгу зиму. Звивається восени в клубочок, прикривається мохом та сухою травичкою з листям і спить спокійно аж до весни.

Добрі господарі стараються принадити їжака до своєї господи. Вони насаджують густих кущів у своїх садках, а щоб ніхто інший туди не лазив, накладають поміж кущами колючої тернини. Дехто ставить старі скриньки з дірками, щоб їжакам можна було туди влізти й там жити.

Дуже добре держати їжаків в клунях та коморах від мишей та різної нечисті.

Лисичка - сестричка

— Дядьку Охрїме, сьогодні недля, розкажіть нам щонебудь. Ви так добре розкажете про свої пригоди підчас полювання, — кричали хлопці й дівчата, обступивши Охрїма, що сидів на колоді під хатою й смоктав люльку. Охрїм був добрим мисливим і не раз оповідав дітям і дорослим про свої пригоди. Любили слухати Охрїма старі й малі.

— Добре, добре, — сказав Охрїм. — Сьогодні свято, можна й розказати. Слухайте ж, дітки, про Лисичку — Сестричку, яка живе в наших волинських лісах.

— А що вона їсть? — спитав Микола.

— Їсть вона птахів, та маленьких звірів, — відповів Охрїм.

— Від неї лихо зайцям, гусям, качкам, курям, та іншим звіряткам та пташкам. Хитра дуже Лисичка — Сестричка. Не раз доводилось мені підглядати як хитрує вона. Одного разу бачив я, — каже Охрїм — як лисичка зловила ворону.

— Ворону, ворону, дивися!... — загули діти.

— Та ж лисичка не літає, — додала Марїйка.

— Еге ж, не літає, а проте ворону зловила. Ось послушайте. Була пізня осінь. Вибрався я на полювання. На дворі зимно було. Відчувалося в повітрі, що ось-ось випаде сніг.

В лісі зібралося багато вороння. Я став за деревом тихенько та й розглядаюся по лісі, коли це бачу, йде лисичка, та наче така хвора, така хвора, що насилу йде. Я навіть і рушницю спустив. Пройшла трохи та й впала. Полежала трохи, встала й знов йде, Ледве ноги волочить. Пройшла кілька кроків — впала, ноги простягла, хвіст одкинула, зовсім наче нежива стала.

Ворони спершу боялися підступити до Лисички, а далі певно подумали, що вже вона нежива, тай почали до неї наближатися, а лисичка лежить не ворухнеться. Я й сам думав, що певно вона здохла. Одна ворона за хвіст лисицю потягла, не встає лисиця. Друга найсмільща на голову скочила. Аж тут лисичка, як клацне зубами! Схопила ворону та як скочить, як побіжить! Не встиг я й рушницю наладнати.

— Понесла ворону лисичка собі на снідання, — сказав Івась.

— Ще розкажіть про лисичку! От хитра!.. — гули діти, смикаючи за поли Охрїма.

— Де вона таких хитрощів навчилася? — питали інші.

— Як бачите, життя її цих хитрощів навчило, — сказав Охрїм.

— Бачив я одного разу, як лисичка раз-о-раз вискакувала на досить високий пенек, а потім з нього на землю зіскакувала. Стояв я, дивився, та й думав собі: що ж то

за забава? Спочатку скакала лисичка без нічого, а далі взяла в рот гілляку та з нею почала скакати на пенек. Спочатку лисиці не вдавалося швидко й зручно вскочити, але за останнім разом вскочила надзвичайно добре. Тоді випустила гіллячку з рота, а сама лягла на пенек. За якийсь час повз той пенек проходила дика свиня з поросятами. Як тільки вона порівнялася з пенком, на якому лежала лисичка, остання скочила з пенка, вхопила поросятко й вискочила назад на пенек. Порося почало кричати, але дика свиня не могла оборонити своє дитя, як не скакала вона на пенек, до лисички дістатись не могла, бо пенек був високий. Кидалася розюшена свиня з усіх сторін на той пенек, але врешті дала спокій і одійшла, залишивши здобич лисиці.

— Так значить лисичка не для забави скакала на той пенек, — сказала Ганя.

— Певно, що так, — відповів Охрїм.

— Вона вправлялась, щоб навчатись скочити з тягарем на той пенек, щоб забезпечити себе від погоні.

П. Сивенький.

Згода буде, а незгода руйнує

Посварилися якось ноги, руки, рот та очі

— Не будемо тягати вас усіх, ходім самі! — кажуть ноги.

— Не будемо робити на вас, працюйте самі на себе! — додали руки.

— А я що, дурний, чи як, що буду годувати вас? — гукає рот.

— Не хочу жувати їжу для шлунка.

— Коли так, то дивіться самі, а ми вам не сторожа! — обізвалися очі.

Отаку бунтацію зняли колись усі частини тіла й зреклися робити на гурт.

Щож сталося з того, коли ноги не хотіли ходити, руки — робити, рот — їсти, очі — дивитись, — усе тіло почало знесилюватися й сохнути. Тоді вони зрозуміли, що нерозумно сварилися, а треба давати поміч один одному.

Згода буде, а незгода руйнує, промовили всі частини людського тіла й разом дружно взялися до праці. Знов подужчали та поздоровішали.

Івась завзятий риболов.

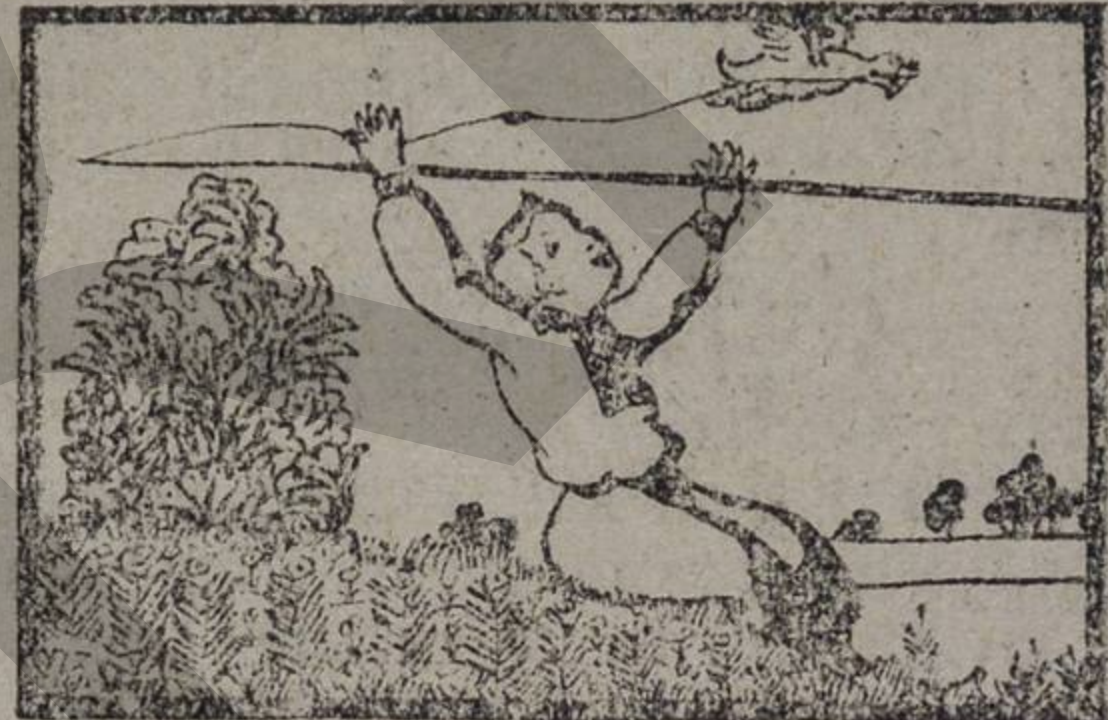
1. Івась завзятий риболов,
він день сидіти так готов;
а за корчем качка Кван-кван.
Чи довго поседить ось так?

2. Івасик вудну підриває,
з розмахом рибну витягає;
а Кван-кван, бачите, в ту мить
до риби швидко вже біжить.

3. Напнувсь рибак, вудну стягає:
Ой, чогось тяжко, щось тримає...
Ой, ой, вудилище тріщить!...
А Кван-кван вперлося, держить.

4. І раптом хлопця обняв страх:
над головою летить птах;
— Що сталось!? — думає, гадає,
а Кван-кван з вудною втінає.

КОЛИСКОВА

Сонечко яснасьеньке,
Сонечко теплесеньке
Спать лягло за гай...
Спи моє малесеньке
Спи моє ріднесеньке
Баю, баю, бай...
Нічка силле зіроньки
І встає зза гіроньки
Місяць золотий,
Я весь час не спатиму,
Тебе колихатиму
Сину мій малий.
Батько твій за горами
Б'ється з лютим ворогом
Захищає, край.
Ти ж не плач малесеньке
Спи моє гарнесеньке
Баю, баю, бай...

Герась Соколенко.

Гордій.

Ходить Гордій, пишається,
Його люди питаються:
— Чом, Гордію, ходиш, бродиш,
Чому до нас не заходиш?
Та не маю я охоти
Заходити до голоти!
— До багатих чом не йшов?
— Чобіт, бачте, не знайшов.
Материних не беру,
Бо устілки погублю,
А сестра мені не дала,
Бо сама чобіт не мала.
А батькових не хочеться,
Бо підшви волочаться.

Назна про три пшениченьки, що нехотіли добра людям

Прийшла осінь. Небо вкрили сірі хмари. Сховалось сонечко. Часто йшов дрібний дощ.

Одного ранку дядько Іван під'їхав до комори, поклав на віз кілька мішків пшениці і поїхав сіяти.

Іде Іван полем широким, ніби безкраїм, їде і пісню співає. А в мішках рожеві пшениченьки лежать, одна коло одної, слухають Іванову пісню і їм радісно.

— Яка я щаслива, — говорить одна товстобокенька.

— Я так люблю поле широке — широке, що аж до неба доходить... Так—люблю!... Ось глянь, сестричко, — і вона торкнула другу, пузатеньку, зернину. Та глянула в мішечку в мішку і з радості аж вигукнула:

— Ой, матінко моя, як тут чисто і просторо!... Як тут дихати хороше! А в коморі було тісно і нудно, хоч умирай, або пацюкові в рот лізь. І дихнути не було чим... Ой, яка я щаслива...

— І я, — сказала товстобокенька.

— І я!... І я!... І я!... — почувся ще тисячі веселих голосів.

— Дурненькі ж ви які, — десь обізвалася зі сходу худенька й моршавенька пшениченька. — Чи знаєте хоч ви, куди оце Іван везе вас?

— А чом же, знаємо!...

— Ну, куди, по-вашому?...

— На поле сіяти нас везе, — сказала товстобокенька — там зм'якне вже давно для нас працюючі руки рілника зорали і добре відпустили, щоб нам м'якенько було, як у муху...

— І вам не страшно, скажіть, буде сидіти під снігом, у землі, цілісіньку зиму? — пропитувала худенька пшеничина.

— А вже ж не страшно! Нам тепло буде там, затишно.

— А я боюсь. І що мені за користь буде, коли я людям дам багато зернят хороших, добрий урожай?.. Пхі!... Ніякої!... Нехочу я з вами їхати!

— І я не хочу, — пропитувала друга сухенька пшеничина. — Не буду бридити своє біленьке личко чорною землею!

— Я теж не хочу, — лїниво сказала третя. — Краще ми заліземо десь на горище, та будемо спати там і спати. Вилазьмо звідси!

І вони знайшли маленьку дірочку в ріжечку мішка, просунулись по ній і опинились на землі.

Прогуркотів віз. Іван співав весело пісню, а в мішку ще довго гомоніли, глузували рожевенькі зернятка з трьох лїнивих пшеничин.

* * *

Лежать ці три пшеничини на землі, лежать та й лежать... Аж одна каже:

— Ну, любоньки, що далі будемо ми робити?

— Ховайтесь сюди ось, під цю грудку, щоб нас ніхто не побачив, — відповідає їй друга.

Сидять під грудкою землі і нетерпляче чекають вечора. Коли чують, щось зашуміло, потім страшно кракати стало.

— Ой, що це, що? — захликала тендітна, друга пшениченька. — Укрийте чимсь мене, сховайте, бо я злякаюся і плакати буду...

— Сиди тепер, сиди і мовчи, — відповідає їй третя. — Бо це ворона, довгий дзьоб, летить сюди, коли побачить, — з одного маху проковтне нас всіх трьох.

— Ай, ай! — забилися вони ще далі й тремтять від переляку.

Прислухаються і чують зовсім близьенько щось: члап — члап... члап — члап... члап — члап... А потім як крикне:

— Кар — р! Голубочки, а що робите тут?

— Ой — ой!... ми того.., ми заблукалися, одбилися від своїх, — так злякано брехати стали три пшеничини. — Ви, може нам покажете дорогу, га?

— Не вірю вам, сердито крякнула ворона і розпустила чорний хвіст — кажіть правду.

Тендітна, біла пшениченька поблідла зовсім і вся тремтіла: от - от заплаче.

— Я все скажу!... Все! — ледве чути пропитувала вона. — Це ось вони підбили з мішка втекти... А я невинна.

— Так це вони?.. То ось вам, ось! — ворона клінула двічі гострим дзьобом і проковтнула дві пшениченьки. — Тепер вони тебе вже не підманять...

— О так їм і треба, — обізвалася тендітна пшениченька. — А я невинна!..

— А ти невинна — до неї мовила ворона, — але однаково з тебе нікому добра ніякого не буде, — давай я краще і тебе з'їм.

Стук! — і з'їла. Почистила свій довгий дзьоб об землю, розпустила широкі крила і полетіла.

* * *

Настало літо. Посіяна пшениця вся постигла. Шепочуться поміж собою дорідні колоски і хитаються поважно на теплім вітрі. Із колосків виглядають рожеволиці пшениченьки і сонечко приємно гріє та цестить їх, охоче дощик напуває... На радість усім росте пшениця...

Надходить вечір. Біля гнізда свого запіпідьомкала перепелиця і стала розповідати рожевеньким зерням, як стара ворона довгий дзьоб з'їла ледачі пшеничини.

І довго-довго сміялася та шепотіла густа пшениця. Легенький вітерець гойдав її так ніжно і приносить веселі пісні із села.

ПРИГОДА „ОРЛЕНЯТИ“

Як тільки розпочався шкільний рік, Марійчин тато привіз з міста часопис „Орленя“ і дав Марійці. Марійка дуже зраділа, поцілувала свого доброго батька. Гарний примірничок був „Орленя“ з образками.

Багато було образків, а під деякими — віршики та цікаві оповідання. Такими великими літерами надруковані.

Першого дня Марійка, так тішилася примірничком „Орленя“, що й на хвилину не випускала його з рук. Борони Боже, щоб хто діткнувся, а ввечері, помолившись Богу, пішла з „Орленям“ спати.

На другий день „Орленя“ оглядали вже й інші.

На третій день лежав примірничок „Орленя“ на лавці в хаті, а на ньому котик. А сама Марійка бігала на дворі.

Четвертого дня оглядав „Орленя“ песик Жучок.

П'ятого дня зацікавився „Орленям“ маленький Василько, що тільки почав учитися ходити. Оглядав його і спереду і ззаду. Так пильненько оглядав, що аж картки порозсипалися й трошки замазалися.

Одібрала Марійка „Орленя“ від Василька та й сховала в скриньку, що стояла в кутку під великою лавою.

На шостий день про „Орленя“ всі забули. Тільки мишки почали заглядати частенько до схованого примірника.

Прошло багато, багато днів. Заглянула якось випадково Марійка до скриньки. Побачила „Орленя“, та аж руками сплеснула.

— Як „Орленя“, мое „Орленятко“ дороженьке!

„Добре мені дороженьке! В куряві, поплямлене ще й обгризене з усіх боків мишами“.

— Недобрі мишки!...

Розгнівалася Марійка. Пішла шукати котика. Знайшла його на печі.

— Ах, ти ж пічкуре! Ходи мишки ловити!

Взяла Марійка котика й хотіла його до скриньки всадити, але котик був нечемний: подрапав ручки Марійці, а сам втік на горіще.

— Як ні, то й ні. Обійдеться й без тебе, — подумала Марійка.

Взяла паперу, олівця й нарисувала кота; великого, страшного, банькатоного, з великими привеликими вусами. Такий вийшов кіт, що аж Марійці стало страшно, не то що мишам. Тільки шкода, що одне вушко та хвіст не змістилися на папері.

— Мій любий котику, пильнуй мені „Орленя“!

Положила нарисованого кота до скриньки разом з „Орленям“ і постановила щодня заглядати до скриньки, але про свою постанову дуже швидко забула.

Одного разу пригадала про нарисованого котика й заглянула до скриньки. Аж злякалася Марійка. Котика в скриньці не було. На дні скриньки лежав не котик, а тільки дрібненькі кусочки паперу погризеного мишами.

— Бідний, бідний котику! — подумала Марійка, — вибач мені, що тебе нечемні мишки з'їли!... Звинила в цьому я... Бо забула нарисувати тобі ще зуби та пазурі.

— Але де ж мое „Орленя“ поділося?

Трудно було пізнати де є саме „Орленя“, так добре захазяйнували миші в Марійчиній скриньці.

— Певно „Орленя“ на мене розгнівалося, що я недобра для нього була й вернулося додому. А може пішло до чемніших дітей, ніж я. Довго думала Марійка, а на другий день написала до „Орленя“, що вона вже буде краще пильнувати не тільки „Орленя“, а й інші книжки, які тільки має. Просила, щоб „Орленя“ не гнівалось й прилетіло до неї.

Прочитало „Орленя“ Марійчиного листа, піднялось вгору високо, високо заглянуло через віконце до Марійки й переконалося, що Марійка стала краще дбати про книжечки. Всміхнулося, влетіло через віконце до Марійки бо Марійка додержала слова.

З того часу всі книжки, зошити у Марійки були чистенько обгорнені, а примірники „Орленя“ чепурненько були зложені між двох текстурок і зв'язані гарним шнурочком. Кожний місяць прилітало до Марійки „Орленя“, бо Марійка стала чемна й пильнувала свої книжечки та журнали.

П. З-ЕНКО.

Л И С Т О П А Д

— Ой, ви маленькі, ви гарненькі, —
Сказав до листячка вітрець. —
— Вже ж до зими шляхи близенькі,
Невже і вам оце кінець?

Ану на себе зодягайте
Гарячі, жовті килими,
Із рідних віток ви тікайте
Зо мною разом від зими.

Я понесу вас по дорозі
У невідомій місця.
Навіщо вам тут на морозі
Тремтіти й худнути з лица?

Як тільки листя це зачуло —
Зашамотіло в шамотні,
Пістряві кольори вдягнуло,
Злетіло й зникло в даліні.

Осіння квітка

В садку похидилася квітка осіння
На ніжнім високім стеблі,
І сипле додолу достіле насіння,
Ховаючи в мокрій землі;

За дітьми росою не капають сльози,
Бо знає то квітка сама,
Що їх не зморозять пекучі морози,
Що їх берегтиме зима.

Вона їх обгорне товстою корою
І снігом засипле їх слід,
А інколи сонце їм блисне порою
Промінням надії крізь лід.

КОРОТКО ПРО ВСЕ

ЦІКАВА АРХЕОЛОГІЧНА ЗНАХІДКА

Недалеко від села Головачі, біля Полтави, знайдено під час орання поля глиняну посудину зі срібними монетами. Коли селяни передали цю знахідку до полтавського музею, ствердив археолог віденського університету проф. Нойман, який перебуває якраз в Полтаві, що йде тут про 808 срібних монет з часів римського цесарства. На багатьох монетах можна було розпізнати голови цесарів Августа, Нерона, Севера та інш. Такі знахідки не є в Україні рідкістю; вони доказують, що предки слов'ян стояли в першому і другому столітті нового часу в тісних торговельних взаєминах з Римською державою. Посудина, в якій були монети, походить з того ж самого часу.

ТУНЕЛІ ЗІ ШТУЧНОГО МАТЕРІЯЛУ

Загальне уявлення про штучні матеріали таке, що вони крихкі й непевні та що їх не можна вживати там, де матеріал мусить видержувати велике намагання.

Штучних матеріалів вживається тепер при будівництві тунелів, де таким матеріалом зліплюються склепіння, і він заступає дуже добре інші матеріали яких вжи-

валося проти вогкості. Будівництво тунелів таких матеріалів не тільки покращає, але й подешевшає.

ЛЯННІ ПІДОШВИ

Як довідуємося з фахової преси, в Мадярщині роблять спроби виробляти підшви з льняного волокна, просякненого певним хемічним розчином. Думають, що така підшва буде пружка і не буде пропускати води. Покищо ця справа є в стані випробувань, і якби кошти виробництва вдалося знизити, то такі льняні підшви могли б заступити ведоста чу підшвної шкіри.

ЧИ ЗНАЄШ ЩО...

...в ріках Північної Америки живе риба, яка так багата в олію, що її індіанці вживають як свічку; вони протягають лише гніт через її тіло.

...в Букарешті є музей писанок. Так зберігають 10.000 яєць.

...фабрична продукція гачків для ловлі риб має в нормальних часах не менше 30.000 різних форм та величин.

...перо на хвості одної синички складається з 1.250.000 частин.

ГАРБУЗ

(Інценізована пісня про городину).

ХОР: Ходить гарбуз по городу,
Питається свого роду:
ГАРБУЗ: А чи живі чи здорові,
Всі родичі гарбузові?
ХОР: Обізвалася жовта диня,
Гарбузова господиня:
ДИНЯ: Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові.
ХОР: Обізвались огірочки,
Гарбузові сини, дочки:
ОГІРОЧКИ: Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові.
ХОР: Обізвались буряки,
Гарбузові свояки:
БУРЯКИ: Іще живі, ще здорові і т. д.
ХОР: Обізвалася бараболя.
А за нею і квасоля:

БАРАБОЛЯ І КВАСОЛЯ:
Іще живі, ще здорові і т. д.
ХОР: Обізвалася морковиця,
Гарбузова сестриця:
МОРКОВИЦЯ: Іще живі, ще здорові і т. д.
ХОР: Обізвалася петрушка,
Гарбузова свекрушка:
ПЕТРУШКА: Іще живі, ще здорові і т. д.
ХОР: Обізвались качани,
Що пишались, мов пани:
КАЧАНИ: Іще живі, ще здорові і т. д.
ХОР: Обізвався старий біб:
БІБ: Я іздержав увесь рід!
ХОР: Іще живі, ще здорові
Всі родичі гарбузові.
Ой ти гарбуз, ти перістий,
З чим тебе ми будем їсти?
ГАРБУЗ: Миску пшона, шматок сала,
От до мене вся приправа.

Уваги режисерські: Інценізацію „Гарбуз“ можна виконати на сцені, а навіть і в класі.

В першому випадку треба виконувати при відповідних декораціях та у відповідних костюмах. Як що ж подану інценізацію виконується в класі, то обов'язок керуючого є тільки поділити виконавців на групи, дати кожній групі назву городини та розмістити виконавців надаючи кожній городині відповідні нози. Гарбуз повільно крок за кроком заложивши руки назад, ходить від групи до групи, в тому порядку, як співається в пісні. Коло кожної групи зупиняється, робить рухи ніби питає, городина кланяючись відповідає. Гарбуз задоволений відходить далі. Прикінці пісні — Ой ти гарбуз, ти перістий і т. д. городина зближається в такт пісні до гарбуза оточує його колом, побравшись за руки танцюють. Гарбуз взявшись за бери і собі пританцьовує в колі.

Петро Зінченко.

Р Е Б У С.

ЗАГАДКА № 1

На городі червоненький
Червоненький, солоденький
Поклади його у горщик.
Буде смачний борщик.

ЗАГАДКА № 2

Зелена в мене свитка
А серце, як кумач,
На смак солодше цукру,
На вигляд, наче м'яч.

ЦІКАВА ЗАДАЧА.

Один господар роздав синам свої корови. Старшому він дав 1 корову та $\frac{1}{7}$ всіх корів, що в нього залишилися; другому 2 корови та $\frac{1}{7}$ всіх що в нього залишилися третьому 3 корови та $\frac{1}{7}$ всіх, що в нього залишилися; четвертому 4 корови, та $\frac{1}{7}$ корів, що в нього залишилися і т. д. Господар так розділив свої корови поміж синами, що в нього не залишилося ані одної корови.

Скільки ж було у господаря синів та яка кількість корів була поміж синами розподілена?

ЗАГАДКИ.

3. Розгостився ткач в куточку, тче сіточку на смерточку рідній сестрі, близькій свасі: бідній мусі та комасі.
4. Кругленьким, маленьким до неба докину.
5. Двома вузликами все поле засію.
6. За білими березами талалай плеше.

ВЕСЕЛІ ТАЧКИ

Фігультурна гра — „тачки“.

Всі учасники гри розраховуються на перший — другий. Другі номери надягають рукавиці і лягають. Перші — беруть їх за ноги. Ті, що лежать, повинні пройти на руках 10—15 метрів.

Ця гра викликає багато сміху не тільки в учасників, але і в глядачів.

Ще цікавіше буде, як пара не тільки йтиме, а й гнатиме м'яч.

СКОРОМОВКА.

Лежать п'ятаки—
П'ять п'ятаків,
На кожному п'ятаку,
Ще по п'ятаку.

Історичний календар

ЛИСТОПАД.

4. 1872 народився письменник Богдан Ленкий.
6. 1912 умер український композитор Микола Лисенко.
9. 1794 умер український філософ Григорій Сковорода.

14. 1838 умер український письменник Іван Котляревський.
14. 1918 відкриття Української Академії Наук у Києві.
15. 1648 облога Замостя Богданом Хмельницьким.
20. 1917 III універсал Української Центральної Ради в Києві про самостійність Української Держави.
21. 1921 розстріляно 359 полонених українських повстанців у Базарі на Волині.
25. 1934 умер український великий історик Михайло Грушевський.
28. 1683 умер Архимандрит Києво—Печерський, український учений Інокентій Гізель.

Виходить один раз на місяць.

ЦІНА ОДНОГО НОМЕРА 4 крб.

Українське Видавництво „Волинь” в Рівному. Друкується в Окружній Друкарні. Дир. В-ва ІВАН ТИХТОР. Головний редактор П. ЗІНЧЕНКО. Головний редактор приймає інтерв'ю від 11-12.

Адреса редакції і адміністрації: РІВНЕ, вул. Німецька 89.

Кни. 23 133/8
Під 12 798

128 п. 4.